

Видатні земляки

Донька Великого Сонцепоклонника

У Чернігівському літературно-меморіальному музеї М. Коцюбинського відбується напрочуд теплий, душевний, світливий, хвилюючий і незабутній вечір пам'яті доньки класики Ірини Михайлівни Коцюбинської – нашої видатної землячки, великої подвійниці, яка привалий час очолювала музей свого тата.

Відкрив та вів прекрасний вечір спогадів нинішній директор музею – правник класика Ігор Коцюбинський, який цікаво розповів про неординарну особистість, дуже дісву і небайдужу Людину, котра багато хорошо зробила для Чернігова та рідного музею.

Ірина Михайлівна Коцюбинська народилася в Чернігові 12 липня 1899 року. Її хрещеними батьками стали відомі громадські діячі Феодосій Степанівна Шукріна-Левицька та Ілля Людвігович Шраг – друзі родини Коцюбинських.

Ірина зростала допитливо і мріялою дівчиною, яку цікавило все навколо. Особливо ж її вабили таємниці батькової творчості.

«Мене цікавило буквально все, що стосувалося батька. Як він пише, на якому папері, якою ручкою, я сидить у кріслі... Непомітно я пробирається у передпокій бля вітальні, забивається в темний куток між дверима і звідси, через скляні двері вітальні, спостерігає за всім, що там відбувається. Іноді, сидячи на сундуку, я писала на якомусь неможливому отрутно-оранжевому папері вірши».

Коли діти стали дорослими і Ірина розповідала братам та сестрі окремі подробиці з життя батька, вони дивувались, не розуміючи, звідки їй відомі ці деталі та факти. «Не інакше, як підглядала!» – розпітували Юрій. Так воно і було насправді.

Швидко пролетіло щасливе дитинство, а за ним і навчання в Чернігівській жіночій гімназії, по закінченні якої Ірина деякий час працювала в земській управі. У 1918 році вона одружилася з Аврамом Метрик-Данішевським.

Складні то були часи. У 1919-му Ірина Михайлівна з маленьким сином змущена була евакууватися з Чернігова, кілька років жила в російських містах Казань й Саранськ, а після повернення у 1923 році довелось з ро-

диною помандрувати Україною: рідний Чернігів, Прокурів, Полтавщина, Харків, Київ... Доводилося працювати на різних роботах, аби якось вижити.

Ще перебуваючи в Казані, Ірина Коцюбинська пережила смерть старшого сина Юрія, який помер, захворівши на сухоту, не доживши й до чотирьох років. Згодом були безпідставні звинувачення та страта в 1937-му сталінським режимом обох братів. Після цього з тавром члена родини «ворогів народу» важко було влаштуватися на будь-яку роботу. З фронтів Другої світової війни не повернувся чоловік. Останні відомості про нього мала у жовтні 1941-го...

Але ця мухня жінка витримала всі удари долі, ніколи не схилья голови. Через все життя пронесла вона славні прізвища свого батька. Навіть тоді, коли її високе чоло в ореолі шляхетної сивини було безхмарним, а яскраві очі очима, – навіть у такі хвилини на її чолі лежало тихе сяйво доброти та світлої пам'яті про батька, той тихий і невловимий для поворотного погляду відсвіт прожитого й пережитого, передуманого й перебаченого протягом життя.

Після війни вона працювала 5 років суддею одного з районів Києва, а згодом – директоркою будинку літераторів у столиці України.

Коли наприкінці 1956 року Ірина Михайлівна очолила колектив чернігівського музею свого батька, одразу з головою поринула в роботу. Юри-

стові за фахом, жінці нелегко було опановувати малознайому доти музею справу, але освоївши її, Ірина Коцюбинська дуже багато зробила для поповнення фондов музею, побудови нової літературної експозиції, відтворення меморіального будинку. Вона наче вдруге народилася. По-перше, вирішила максимально наблизити оформлення меморіальних кімнат до «первісного» вигляду (коли там мешкав М. Коцюбинський із родиною). Для цього вони тривалий час розробляли ескізи інтер'єру меморіальних кімнат. Радилася зі своїми давніми подругами, щось пригадувала. Багато часу і сил вкладала Ірина Михайлівна у підготовку та проведення багатьох науково-практичних конференцій, що були присвячені життю і творчості Михайла Коцюбинського, відновили проведення «літературних субот», активно спілкувалася з літературно обдарованою молоддю.

Музей став центром українства у зруйнованому Чернігові: сюди приїжджають письменники, науковці, студенти з багатьох республик для вивчення творчості М. Коцюбинського, а екскурсійні групи – оглянути музеї.

Усі урядово-партийно-дипломатичні delegacii теж приводили сюди, аби продемонструвати, що українська мова, культура і література існують, бо ось який музей українського письменника в Чернігові, він процвітає, будеться, розширяється.

Стараннями Ірини Коцюбинської споруджено нове триворовехове пристроєння для літературно-експозиції музею, введене в експлуатацію вже після її смерті. А це було дуже непросто, бо ти 270 000 карбованців на середину 70-х рр. минулого століття (вартисть будівництва на момент, коли почалося зведення приміщення), були дуже великими коштами.

З сприянням та ініціативою Ірини Михайлівни видано не один науковий збірник. Вона опублікувала понад 60 статей різної тематики. Особливе ж місце у творчому доробку доньки Великого Сонцепоклонника займають два книги: «Спогади і розповіді про М. Коцюбинського» (1965) та «Михайлівна» (1969).

А в 1968 році Ірина Михайлівна стала члененкінною Спілки письменників України з рекомендацією Олеся Гончара та Петра Панча. Самовіданну працю на музейній ниві було відзначено орденом «Знак Пошани». 1969-го,

до 70-річчя від дня народження, Ірині Коцюбинській було присвоєно звання «Заслужений працівник культури». Звичайно, Ірина Михайлівна мала непростий характер, іноді могла не погодитися з думкою інших, якщо вона не збігалася з її усталеними поглядами. Мала непорозуміння з племінником Юлієм Романовичем, через що він покинув роботу в музеї. Але Ірина Коцюбинська була фанатично віддана своїй справі, до останнього подиху заклопотана проблемами музею та перспективами його розвитку.

А 8 листопада 1977 року її не стало. Похована Ірина Михайлівна на чернігівському цвинтарі Яцево. Тут же поруч покояться прах її сина Florjan Avramovych Kozyubinskogo, відомого скульптора, заслуженого діяча мистецтв України. Саме він створив бронзове погруддя матері на її могилі.

Велика подвійницька праця Ірини Коцюбинської – людини, фанатично відданої музейній справі, назавжди добрюю пам'яттю залишилася в серцях вічних нащадків.

Гарно розповіли про Ірину Коцюбинську й Ольгу Єрмоленко і Тетяну Проніні, котрі десятки років пропрацювали в музеї. Також участь у цьому зворушливому, проникливому вечорі пам'яті взяли Наталія Коцюбинська, письменник Михась Ткач, мистецтвознавець Віктор Величко, правник Ірина Михайлівна – Роман Коцюбинський, директорка благодійного фонду Ірина Ліпкіна, педагог Наталія Грицюк, двоюрідний онук відомого письменника Аркадія Казки – Михайло Байдаков та інші гости музею.

Письменник, президент Міжнародної літературно-мистецької Академії України, заступник головного редактора обласної газети «Деснянська правда» Сергій Дзюба урочисто вручив на зустрічі престижну міжнародну нагороду – Літературно-мистецьку премію імені Пантелеймона Куліша – директорові Чернігівського літературно-меморіального музею М. Коцюбинського Ігореві Коцюбинському та заступнику директора музею Наталії Коцюбинській. Цією почесною нагородою посмертно відзначено і прекрасного педагога Антоніну Іллівну Коцюбинську.

Сергій КВІТНИЦЬКИЙ

Колектив Чернігівської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка ціло рік вітає завідувача відділу краєзнавства

Ірину КАГАНОВУ

з присвоєнням почесного звання «Заслужений працівник культури України».

Звичайно міцного здоров'я, невпинного зростання, невічної енергії для вітлення у життя креативних ідей, творчого настроєння, нових звершень на ниві професійного служіння людям. Успіхів Вам у професійному житті, запалу – утворчому!

Нехай високий професіоналізм і працездатність створять упевнену перспективу процвітання нашого закладу.

Черпайте їй надалі наснагу та мудрість із глибокої криниці нашої духовності. Нехай Ваша енергія надихає нас на творчу працю на благо України!

Многая літа

Меценату Миколі Кочерзі – 80

13 листопада виповнилося 80 років славному батуринцю, меценатові Миколі КОЧЕРЗІ.

Микола Гнатович народився 1937 року в містечку Батурині, що на Чернігівщині, в родині інженера. На прикінці 30-х років родина змущена була вийти до Донецька. Під час Другої світової війни, при відступі німецьких військ, сім'я Гната Кочерги потрапила до Німеччини, а після її капітуляції у травні 1945 року – до Сполучених Штатів Америки. Проте навіть далеко від Батуринів через материнську казку батьки передавали своїм дітям любов до України.

Уперше на свою малу батьківщину – до Батурина – пан Микола приїздив у 1988 році. А з утвердженням незалежності М. Кочерга став часто відвідувати Україну.

З початку 1990-х років Микола Гнатович розпочав свою активну меценатську діяльність. Пожертвував значну суму коштів на відкриття українського консульства в Чикаго, брав участь у мистецьких проектах, на Фундації пам'яті генеоніду українського народу 1932-1933 років.

У 2003-му до фондової зборки залишився меценатський підрозділ, який очолює Любов Лисенко, а опікується ним українська діаспора США та Канади, зокрема уродженець Батурина Микола Кочерга. Варто зазначити, що це музичне свято є важливою подією у мистецькому житті нашого регіону, яке сприє культурному розвиткові молоді.

Важливовою подією в житті батуринців стало будівництво нового п'ятибанного храму Покрова Пресвятої Богородиці у 2007-2008 роках. Святиню було зведено за ініціативи Миколи Гнатовича за благодійні кошти, переважно української діаспори з благословенням Патріарха Кийського та всіх Русі-України Філарета. А у 2011-му Микола Кочерга ініціював відкриття при церкві центру дитячої творчості, який очолює настоятель храму отець Роман.

Меценат не залишає поза увагу й вихованців Батуринської спеціалізованої загальноосвітньої школи-інтернату I-II ступенів, учнів Батуринської ЗОШ I-III ступенів імені Григорія Орлика, Батуринську лікарню. I, звичайно, нову церкву та центр дитячої творчості при ній. Для всіх у пана Миколи є вільна хвилина, уважне слово та жертовні кошти.

Колектив НІКЗ «Гетьманська столиця» висловлює щирі подяки пану Миколі Гнатовичу за його чуйне серце й відкриту душу, за небайдужість до славного історичного минулого свого народу, за всі його добрі діяння.

Широкосередні відношення пану Миколи з днем народження. Звичайно ювілярові міцного козацького здоров'я та многа літа. Будьте благословені Богом і людьми!

Марина ГЕРАСЬКО, завідувачка відділу науково-просвітницької роботи НІКЗ «Гетьманська столиця»

Пан Микола Гнатович завів до містечка, де народився, з нагоди Дня пам'яті Батурина

Івана Мазепи, ляльку

Івана Мазепи

Івана Мазепи